

31 מרץ, 2020

-דחוף!-

לכבוד
מר אופיר אקוניס
שר העבודה
במייל sar@molsa.gov.il

לכבוד
מר משה כחלון
שר האוצר
במייל sar@mof.gov.il

לכבוד
מר אריה דרעי
שר הפנים
במייל sar@moin.gov.il

שלום רב,

הנדון: שחרור כספים מקרן הפקדון ל"מסתננים" בגין אובדן מקור הכנסה נוכח משבר הקורונה

סימוכין: מכתבנו מיום 15.3.2020

הריני פונה אליכם **בדחיפות** בהמשך למכתבנו שבסימוכין, בשם הארגונים הנזכרים בו ובחלוף למעלה משבועיים מאז שליחתו:

1. כאמור במכתבנו, וכפי שוודאי ידוע גם לכם, משבר הקורונה הוביל למספר עצום של עובדים שפוטרו או הוצאו לחל"ת, ובמקביל לסגירת בתי עסק וקריסת עסקים באופן שלא מאפשר לאותם עובדים למצוא מקור עבודה חלופה. בין העובדים האמורים גם עובדים מבקשי מקלט, שמלכתחילה עובדים במקומות פגיעים יותר למשבר (ענף המלונאות, ענף המסעדות) או בהסדרי עבודה פגיעים ולא יציבים ודרך חברות קבלן (ענף הניקיון). בנוסף, עובדים מבקשי מקלט תלויים בתחבורה ציבורית, שצומצמה מאד, על מנת להגיע למקומות עבודתם; ורבים מהם גם מטופלים בילדים קטנים שמסגרות החינוך עבורם נסגרו.
2. כאמור בפנייתנו, בניגוד לעובדים ישראלים, מבקשי המקלט אינם זכאים לדמי אבטלה; אינם מבוטחים בביטוח בריאות ממלכתי; ואינם יכולים לקבל פיצויי פיטורים אם פוטרו שכן אלו מוחזקים בקרן הפקדון. אלו חוברים לכך שמבקשי המקלט גם מודרים מרוב שירותי הרווחה וקצבאות אחרות של הביטוח הלאומי, אינם מחזיקים ברישיון עבודה מסודר (ואף משלמים בשל כך שיעור מס גבוה מכל עובד אחר במשק), אינם זכאים לסיוע משפטי או לסיוע בשכר דירה, ובשלוש השנים האחרונות גם נדרשים לקצץ את משכורתם ב-20% נוכח חוק הפקדון.
3. עוד נציין, שעל העסקתם של מבקשי מקלט גם מוטלות מגבלות בשנים האחרונות, כגון איסור העסקתם ברשויות מקומיות באמצעות חברות קבלן; וחובת מעסיקיהם לשלם היטל עובדים זרים בגובה 20% בגין העסקתם, מה שהוביל לפיטורים של רבים מהם.
4. לא למותר לציין, כי גורלם של אנשים אלו הוא גם נגזרת של אופן הטיפול (או אי-הטיפול) בבקשות המקלט שלהם בידי רשות האוכלוסין וההגירה בעשור האחרון. מדיניות אי-טיפול זו, ועיכוב בהכרעות בבקשות המקלט, זכתה לביקורת בית המשפט העליון, משרד מבקר המדינה, נציבות האו"ם לפליטים ובתי הדין לעררים שלפי חוק הכניסה לישראל.

5. עובדים אלה זקוקים למענה **דחוף ומיידי** לאובדן הפרנסה הפתאומי שנכפה עליהם; שכן ללא כל רשת ביטחון סוציאלית, ובמצב הדחק בו הם מועסקים גם בימים כתיקונם, אובדן חודש עבודה משמעותו אובדן היכולת לכלכל את עצמם וילדיהם ברמה הבסיסית ביותר: לשלם שכר דירה, חשבונות חשמל ומים, לשמר ביטוח רפואי ולעתים אף לרכוש מזון ותרופות. מסיבה זו, מאז פרוץ המשבר ארגונינו קורסים תחת עומס הפניות לסיוע הבסיסי ביותר, לרבות מוצרי מזון, ומתריעים כי אנו עומדים בפני משבר הומניטרי ממשי אם לא ימצא פתרון דחוף לאוכלוסיה זו.
6. בשבועיים שחלפו מאז פנייתנו קידמו משרדי הממשלה השונים צעדים מבורכים לסיוע לעובדים ישראלים שאיבדו את מקומות עבודתם באופן זמני או מוחלט, וניתן היה לצפות כי צעדים דומים יינקטו גם ביחס לאוכלוסיית מבקשי המקלט אשר כאמור אינה נהנית מרשת תמיכה כלשהי והיא מבין האוכלוסיות הפגיעות ביותר במשבר הנוכחי. חרף זאת, נכון להיום לא ננקטו צעדים למתן סיוע מדינתי לאוכלוסיה זו ולמיטב ידיעתנו גם לא ניתנו הקלות למעסיקים (למשל פטור זמני מחובת תשלום היטל עובד זר ביחס למבקשי מקלט) על מנת לאפשר לעובדים אלו לשוב לשוק העבודה.
7. המעט שניתן לצפות שיקרה בתקופה זו הוא מתן אפשרות לאנשים אלו להשתמש **בכספם שלהם** המוחזק בקרן הפקדון (ככל שמעסיקיהם הפקידו את הכסף בקרן ולא המשיכו להחזיק בניכויים בעצמם, תופעה שעליה התרענו שוב ושוב בפניכם משך שלוש שנים וחרף זאת כמעט לא נעשה דבר בנושא). מדובר בשכר עבודה וברכיב פיצויי הפיטורים, שעל פי חוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג-1963 נועד בדיוק לנסיבות כאלו.
8. נזכיר, שאחת התכליות הדומיננטיות שאותן הציגה המדינה במהלך הליך חקיקת "חוק הפקדון" וכן בפני בית המשפט העליון במסגרת העתירה המתנהלת בנוגע לרכיב העובד (בג"ץ 2293/17) היא תכלית סוציאלית. קשה לדמיין נסיבות מתאימות יותר לקידום תכלית זו, מאשר כעת.
9. לא ניכנס כעת לשאלות החוקתיות כבדות המשקל הנוגעות לתכלית ה"הגירתית" של החוק גם בימים כתיקונם; לא נידרש אף לכך שגם בימים כתיקונם, תכלית זו לא הוכיחה את עצמה (**נתוני רשות האוכלוסין וההגירה מלמדים כי מאז נחקק החוק לא חלה עלייה במספר האנשים שעזבו את ישראל, ולמעשה אף חלה ירידה**) וכי היא רק מסבה נזק לעובדים, לשכניהם הישראלים ולשוק העבודה הישראלי. זאת משום **שבימים אלו ממילא אין כל אפשרות לצאת את ישראל**: טיסה כרוכה בסיכון בריאותי עבור הנוסעים הנדרשים לנסוע, בניגוד להנחיות משרד הבריאות, לנמל התעופה, להמתין בו ולטוס במטוס עם אחרים; רוב הטיסות ממילא בוטלו; ומדינות אינן מרשות למי שאינם אזרחיהן להיכנס אליהן (ולמעשה מדינות מסוימות אף אוסרות גם על אזרחיהן לשוב אליהן). מאז מכתבנו הקודם, קנדה – המדינה העיקרית אליה יצאו מבקשי מקלט מישראל לאחר שהוכרו בה כפליטים – הודיעה כי לא תקבל לשטחה אנשים מישראל, לרבות כאלו שכבר הוכרו על ידה כפליטים. נציבות האו"ם לפליטים, שסייעה בקליטת מבקשי מקלט מישראל בעיקר בשוודיה וארה"ב, הודיעה על השהיית תכנית היישוב מחדש.
- נבהיר, כי ככל שיש ציפייה שאנשים אלו יחזרו למדינותיהם שלהם, הרי שזו מהווה הפרה ברורה של עקרון איסור ההחזרה למקומות שבהם צפויה להם סכנה (ר' למשל ס' 81 לפסק דינה של הנשיאה נאור בבג"ץ 8665/14 **דסטה נ' הכנסת**, ניתן ביום 11.8.2015).

10. בנסיבות אלה, נבקשכם לעשות שימוש בדחיפות בסמכויות הנתונות לכם לפי סעיפים 1א4(ה) ו-1א5(ב) לחוק עובדים זרים, סמכויות שמעולם לא נעשה בהן שימוש עד כה לקביעת נסיבות שמזכות עובד למשך כסף מהפקדון – ולאפשר למי שפוטר או הוצאו לחלי"ת לקבל את הכסף המוחזק בקרן. **נבהיר כי מדובר בעניין דחוף ביותר – מבקשי מקלט רבים פונים לארגונינו ומספרים שאין להם כסף לשלם את שכר הדירה שעליהם לשלם כבר מחר, ב-1.4.2020, וכי חלקם לא צפויים לקבל משכורת אפילו על חודש מרץ. לצד זאת יש עליה של מאות אחוזים בדרישה לסלי מזון מן הארגונים העוסקים בנושא.**

11. נודה על קבלת תשובתכם בדחיפות.

בברכה,

אלעד כהנא, עו"ד

העתקים:

מר יוסי אדלשטיין, ראש מינהל אכיפה וזרים, רשות האוכלוסין וההגירה
גב' ענבל משש, ראש מינהל עובדים זרים, רשות האוכלוסין וההגירה
עו"ד אפרת לב ארי, הלשכה המשפטית, רשות האוכלוסין וההגירה
עו"ד שוש שמואל, מחלקת בג"צים, פרקליטות המדינה
עו"ד דינה זילבר, מחלקת יעוץ וחקיקה, משרד המשפטים
ד"ר עו"ד עמרי בן צבי, מחלקת יעוץ וחקיקה, משרד המשפטים
עו"ד שקד כסלו, משרד האוצר
עו"ד שירי לב רן לביא, הממונה על זכויות עובדים זרים, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים
מר משה בן סימן טוב, מנכ"ל משרד הבריאות
פרופ' איתמר גרוטו, משנה למנכ"ל משרד הבריאות
ד"ר אורלי ויינשטיין, משרד הבריאות
ד"ר ציון שלוסברג, מנהל מחלקת אוכלוסיות מיוחדות, משרד הבריאות
ד"ר שלומית אבני, מנהל לתכנון אסטרטגי וכלכלי, משרד הבריאות

עו"ד דינה דומיניץ, מרכזת השולחן העגול בנושא חסרי מעמד וזרים, משרד ראש הממשלה

תל-אביב: רח' נחלת בנימין 75, ת"ד 2319 מיקוד 61022 טל': 054-
חיפה: רח' הרצל 18, טל': 04-8643350 **נצרת:** מרכז הבשורה, טל': 04-6082228
אתר: www.kavlaoved.org.il דוא"ל: michal.tadger@kavlaoved.org.il פקס: 03-5251215 5600536